

УДК 347.779

О.В. Дзюра

Тернопільський НДЕКЦ МВС України

**КОМПУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ МІКРОСХЕМ ЯК РЕЗУЛЬТАТ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ**

O.V. Dzyura

**INTEGRATING INTEGRATED CIRCUITS AS A RESULT OF SCIENTIFIC AND
TECHNICAL CREATIVITY**

На сьогоднішній день суспільство зацікавлене у появі нових, здатних до промислового використання, технічних рішень та нових, оригінальних, зовнішньо привабливих виробів, що сприяли б розвитку науково-технічного прогресу, задовольняли б зростаючі потреби суспільства. Сфера інтелектуальної власності – це сукупність галузей економіки і видів суспільної діяльності, які не беруть безпосередньої участі у створенні матеріальних благ.

Ефективна, дієздатна система інтелектуальної власності (ІВ) забезпечує та стимулює економічне, соціальне й культурне зростання будь-якої країни. Від так, сьогодні однією з пріоритетних державних задач України є захист об'єктів інтелектуальної власності, який виникає у результаті створення і використання винаходів, корисних моделей, компонування (топографія) інтегральних мікросхем, промислових зразків, знаків для товарів і послуг шляхом установлення правового режиму їх використання, морального і матеріального стимулювання і захисту прав авторів і патентовласників

Поряд із вище вказаними об'єктами інтелектуальної власності є значна кількість об'єктів, що є результатом творчої інтелектуальної діяльності людини, тому потребують визнання правової охорони. При цьому ці об'єкти не можуть отримати правову охорону ні як об'єкти авторського права, ні як об'єкти промислової власності, тому потребують окремого правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних з їх створенням, використанням та захистом. До таких об'єктів права інтелектуальної власності належать зокрема компонування інтегральних мікросхем [1].

Для чіткішого розуміння компонування інтегральної мікросхеми - зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними.

Інтегральна мікросхема - мікроелектронний виріб кінцевої або проміжної форми, призначений для виконання функцій електронної схеми, елементи і з'єднання якого неподільно сформовані в об'ємі і/або на поверхні матеріалу, що становить основу такого виробу, незалежно від способу його виготовлення[1].

На сьогоднішній день будь-який електронний пристрій включає до себе набір мікросхем, що забезпечують обробку інформації. Саме наявність інтегральних мікросхем дозволяє значно зменшувати розмір електронних виробів і підвищувати їх надійність. З метою захисту інтересів розробників інтегральних мікросхем компонування останніх віднесли до об'єктів інтелектуальної власності. Компонування інтегральної мікросхеми вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо воно є оригінальним, зокрема якщо не створене шляхом прямого відтворення (копіювання) іншого компонування інтегральної мікросхеми, має відмінності, що надають йому нові властивості, та не було відомим у галузі мікроелектроніки до дати подання заявки до Держдепартаменту інтелектуальної власності або до дати його першого використання.

Необхідно підкреслити, що чинним законодавством встановлена презумпція оригінальності топографії. Топографія інтегральної мікросхеми визнається оригінальною доти, доки не доведено протилежне.

Фіксація даної презумпції має достатньо важливе значення для системи державної реєстрації топографій інтегральних мікросхем. Заявлена топографія перевіряється лише на предмет її відповідності формальним вимогам, тобто свідомство про реєстрацію топографії інтегральної мікросхеми може бути визнане недійсним у разі невідповідності заявленої топографії критерію оригінальності. Схожа система правової охорони інтелектуальної власності застосовується також у сфері патентування корисних моделей та промислових зразків[2].

Пройшовши усі стадії перевірки, розробник переходить до реєстрації топографії інтегральних мікросхем, і від дати внесення відомостей про топографію до Реєстру, вступають в дію майнові права. Реєстрація топографії інтегральних мікросхем надає власнику зареєстрованої топографії такі права як: виключне право використовувати топографію інтегральної мікросхеми на свій розсуд, якщо таке використання не порушує прав інших власників зареєстрованих топографій інтегральних мікросхем; забороняти іншим особам використовувати топографію інтегральних мікросхем без його дозволу, за винятком випадків, коли таке використання не визнається згідно з законом порушенням прав власника зареєстрованої топографії; передавати на підставі договору право власності на топографію інтегральних мікросхем будь-якій особі, яка стає правонаступником власника зареєстрованої топографії; видавати будь-якій особі дозвіл (ліцензію) на використання зареєстрованої топографії інтегральних мікросхем на підставі ліцензійного договору.

Інтегральні мікросхеми є основою елементної бази сучасної обчислюваної техніки. Багатостадійний і трудомісткий процес розробки інтегральних мікросхем обумовлює доцільність надання правової охорони таких об'єктів, як на рівні структурно-функціонуючих схем, так і на рівні топографічної схеми. Але, якщо структурно-функціональні схеми охороняються у межах патентного права, то топографічні схеми інтегральних мікросхем (взаємне розташування елементів) не може охоронятись, до прикладу, як винахід.

Саме тому охорона прав на компонування (топографії) інтегральних мікросхем як винаходів була визнана міжнародною спільнотою непридатною через невідповідність більшості інтегральних мікросхем високим вимогам, що властиві винаходам.

В межах традиційного авторського права охорона компонування інтегральної мікросхеми також не буде вірною у зв'язку з тим, що даний об'єкт важко віднести до кола об'єктів, яким надається охорона у межах авторського права та у зв'язку з великим строком охорони, що надаються цим об'єктам.

Саме тому компонування (топографія) інтегральних мікросхем являється нетрадиційним об'єктом інтелектуальної власності і щодо нього використовується змішана форма охорони, яка має риси як патентного права так і авторського.

Література

1. Кожарська І.Ю. «Право промислової власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки» //К – 2006. –с.143.
2. «Інші об'єкти інтелектуальної власності» Електронний ресурс <https://www.libr.dp.ua/site-libr/?idm=1&idp=163&ida=714>.